

EU forslag til tilgjengelighetslov

Europakommisjonen la i desember 2015 frem et forslag til direktiv som skal sikre universell utforming og tilgjengelighet til produkter og tjenester. Standarder spiller en sentral rolle som kravspesifikasjoner.

Innledning

Det regnes i dag med at det er rundt 80 millioner innbyggere i EU som har ulike former for nedsatt funksjonsevne. Det er forventet at i 2020 kan rundt 120 millioner ha ulike former for utfordringer. EU vil svare på de utfordringer som dette gir med lovfestede krav til universell utforming av bestemte produkter og tjenester, for å skape bedre bevegelse av produkter og tjenester i det indre marked. Dette vil være til fordel for så vel produsenter og leverandører som forbrukere.

Europakommisjonens direktiv skal sikre likeverdig tilgang til varer og tjenester for alle, gjennom krav til tilgjengelighet og universell utforming. De produktene og tjenestene som er dekket av direktivet omfatter banktjenester; datautstyr og operativsystemer; minibanker, billett- og innsjekkingsautomater; telefon- og mobilutstyr; TV utstyr relatert til digitale fjernsynstjenester; telefonitjenester og relatert utstyr; audiovisuelle medietjenester (AVMS) og relaterte tjenester; transporttjenester for fly-, buss-, tog- og maritim persontransporttjenester, samt e-bøker og e-handel.

Det gis funksjonelle krav til slike produkter og tjenester. Når det gjelder produktkrav gjelder disse brukergrensesnittet – for eksempel alternativ til tale for kommunikasjon, fleksibel forstørrelse og justering av kontrast samt brukerkontroll over lydstyrke. Når det gjelder tjenester er det for eksempel et krav at brukere skal ha valgmuligheter for å tilegne seg innholdet på et nettsted, bruke funksjonene og forstå innholdet og strukturen for å kunne navigere mellom sidene.

Les mer om direktivforslaget på Kommissjonens nettsider:

<http://ec.europa.eu/social/main.jsp?langId=en&catId=89&newsId=2400&furtherNews=yes>.

Standard Norge har gjennom arbeidet i SAGA (CEN/BT/WG 213 Strategic Advisory Group Accessibility) vært en viktig premissleverandør for forarbeidet til Europakommisjonen i utarbeidelsen av direktivet. I 2012 utarbeidet Standard Norge som sekretariat for SAGA høringskommentarene på vegne av CEN og CENELEC til Kommissjonens høringsrunde der det ble foreslått å igangsette arbeid med et tilgjengelighetsdirektiv.

Således har Standard Norge vært en aktiv pådriver i det europeiske arbeidet med å styrke tilgjengelighet og universell utforming gjennom lovgivning, bl.a. gjennom arbeidet med CEN og CENELECs hørings svar til Europakommisjonens høring om forslag til tilgjengelighetsdirektivet i 2012. Her ble det bl.a. meldt at det er behov for økt politisk støtte til universell utforming på nasjonalt og europeisk nivå; at det er behov for et brukervennlig rammeverk (politisk og administrativt) for å oppmuntre offentlig sektor til å gjennomføre nye tiltak; at det er behov for europeiske standarder som et viktig redskap; behov for proaktiv planlegging og bygningskontroll som igjen krever standarder for universell utforming, og at man bør støtte utdanning i universell utforming og tilgjengelighet i design. (CEN/BT/WG 213 N015).

Innholdet i direktivet

Direktivet er inndelt på alminnelig måte, med et forklarende memorandum, en preambel eller fortale og så selve direktivteksten med lovbestemmelser.

Memorandumet er en beskrivelse av rammene rundt direktivet, formålet, teknisk bakgrunn, politisk bakgrunn,

sammenhengen med annen EU politikk, beskrivelse av konsultasjonsprosessene som gikk forut for direktivforslaget og juridiske og økonomiske betraktninger.

I preambelen eller fortalen til direktivet tar man opp bakgrunn og formål med forslaget. Dette omfatter den juridiske forankringen til direktivet, som omfatter:

- Artikkel 114 Harmonisering av medlemsstatenes lovgivninger vedr. det indre markedes funksjon
- EUs Charter for grunnleggende rettigheter
- FN Konvensjonen for rettigheter for personer med nedsatt funksjonsevne

Dette utgjør i seg selv en viktig historisk utvikling for EU. Når det gjelder Artikkel 114 i Traktaten om den Europeiske Unions Funksjonsmåte, tar denne opp harmonisering av nasjonal lovgivning på saker som gjelder det indre marked. Dette betyr at man som del av den alminnelige lovgivningsprosedyren i EU i størst mulig grad skal tilnærme de ulike nasjonale lovgivningene for å fjerne barrierer mot at det indre marked skal fungere best mulig. Dette er en viktig endring i forhold til tidligere rettighetslovgivning i EU som var underlagt regelen om enstemmige beslutninger – dvs. at det var nok at ett medlemsland nedla veto mot et lovforslag til at dette forslaget stoppet helt opp. Den nye tilnærmingen betyr at tilgjengelighetslovgivningen skal vedtas ved flertallsavgjørelser og at Europaparlamentet og Rådet er likestilt og må bli enige før direktivet blir vedtatt.

Når det gjelder EUs Charter for grunnleggende rettigheter er dette også et viktig grunnlag for bl.a. antidiskrimineringslovgivning overfor personer med nedsatt funksjonsevne, og referansen til charteret viser at man legger vekt på rettighets- og antidiskrimineringsaspektet når man nå foreslår en ny tilgjengelighetslovgivning i EU.

Når det gjelder FN Konvensjonen er denne også sentral, ettersom det er den første FN Konvensjonen som EU har ratifisert, og derfor må tilpasse EU-lovgivningen til de bestemmelser som står i konvensjonen, herunder krav til universell utforming.

Preambelen tar videre opp forholdet til det kommende direktivet om universell utforming av IKT. Dette gjelder bl.a. at eHandel på offentlige nettsider som ikke er dekket av det kommende IKT-direktivet, skal være dekket av dette direktivet. Dette er for å sikre at netthandel med produkter og tjenester skal være tilgjengelig for alle uansett om det gjelder offentlige eller private nettsider.

Videre er det kopling til direktivene for offentlige anskaffelser for å sikre at krav om universell utforming ivaretas ved tekniske spesifikasjoner og tekniske og funksjonelle krav ved konsesjoner, arbeid og tjenester relevant for den offentlige anskaffelsessektoren.

Alle økonomiske aktører som opererer i leverandør- og distributørsektoren skal sikre at de bare leverer produkter som samsvarer med kravene i det nye direktivet.

Kravene begrenses ved bestemmelser om uforholdsmessig byrde på økonomiske aktører, eller ved at produkter og tjenester må endres i omfattende grad som følge av kravene i direktivet. Man skal med andre ord vurdere hvor stor byrde etterfølgelse av krav om universell utforming av produkter og tjenester utgjør en for stor økonomisk byrde for produsenter, f.eks. små og mellomstore bedrifter ut fra særlige vurderinger. Man skal også ta i betraktning administrative byrde for små og mellomstore bedrifter. Det skal etableres sikkerhetsklausuler for disse bedriftene heller enn å gi generelle unntak for dem.

Videre tar direktivet opp CE-merking for universell utforming, som en indikator på at et produkt oppfyller kravene i direktivet.

Direktivteksten er inndelt i kapitler og artikler.

Kapittel I Generelle bestemmelser angir omfanget av direktivet når det gjelder typer produkter og tjenester i Artikkel 1, herunder:

- selvbetjeningsterminaler (billettautomater, innsjekkingsautomater og uttaksautomater)
- teknisk computerutstyr knyttet til telefonitjenester som forbrukere har tilgang til
- teknisk computerutstyr knyttet til audiovisuelle medietjenester som forbrukere har tilgang til
- telefonitjenester
- audiovisuelle tjenester
- transporttjenester for fly-, buss-, -tog- og sjøgående transport
- banktjenester
- eBøker
- eHandel
- Offentlige kontrakter og konsesjoner
- forberedelse og implementering av programmer innen rammen av EUs Regionale Utviklingsfond; Sosialfond; Samhørighetsfond, Landbruksfondet for jordbruksutvikling og det Europeiske Maritime og Fiskerifondet
- anbudsprosedyrer for kollektivtransport på vei og jernbane
- transportinfrastruktur

Artikkel 2 omfatter definisjoner, herunder av tilgjengelighet og universell utforming (se neste avsnitt). Det er verdt å merke seg at direktivet inneholder en definisjon av universell utforming, ikke bare av tilgjengelighet som har dominert til nå.

Kapittel II Tilgjengelighetskrav og fri bevegelighet omfatter:

Artikkel 3 Krav til tilgjengelighet som gjentar de temaene som er anført i Artikkel 1, og kravene til universell utforming.

Artikkel 4 Fri bevegelighet krever at medlemslandene ikke skal hindre tilgang til produkter og tjenester som følger kravene i dette direktivet på grunn av tilgjengelighetshensyn.

Kapittel III Økonomiske operatørers forpliktelser tar opp følgende:

Artikkel 5 Produsentenes forpliktelser omtaler produsentenes ulike forpliktelser mht. å sikre at produktene deres er utformet og produsert i henhold til de kriteriene som er anført i Artikkel 3. Produsenter skal avgi en egenerklæring for EU om konformitet med kravene, og CE-merke produktene. Endringer i produktdesign eller egenskaper og endringer i harmoniserte standarder eller andre tekniske spesifikasjoner som er relevant for egenerklæringene skal følges opp. Produsenter skal sørge for at produktene er merket for identifikasjon og sørge for at produktene deres har brukerveiledning og sikkerhetsinformasjon i et lettforståelig språk, i henhold til medlemsstatenes bestemmelser. Interessant er også pkt. 8 i artikkelen som krever at produsenter som mener at et produkt de markedsfører ikke samsvarer med kravene i direktivet umiddelbart skal sørge for at produktet oppfyller kravene, eller trekke det tilbake. Dersom produktet utgjør en risiko hva tilgjengelighet angår, skal produsenten umiddelbart informere rette myndighet i medlemslandet der produktet produseres og informere om dette.

Artikkel 6 Autoriserte representanter omhandler at produsentene kan utnevne en bemyndiget representant som kan utføre de oppgavene som er gitt representanten, f.eks. å fremskaffe dokumentasjon om et produkt oppfyller kravene og samarbeide med de nasjonale myndighetene.

Artikkel 7 Importørenes forpliktelser tar opp importørenes ansvar for bare å ta inn produkter som tilfredsstill kravene i direktivet. De skal kontrollere at dokumentasjonen er i orden når det gjelder overensstemmelse med kravene om universell utforming, at produktene har CE-merking og korrekt dokumentasjon av dette. Importører skal ikke sende produkter som ikke oppfyller kravene i Artikkel 3 på markedet. De har også plikt til å ha et register over innkomne klager og over produkter som er trukket tilbake.

Artikkel 8 Distributørenes forpliktelser omfatter å kontrollere at produktene er CE merket, og ikke markedsføre produkter som ikke samsvarer med kravene i direktivet. Dersom distributørene har grunn til å tro at et produkt ikke samsvarer med kravene i direktivet skal de ikke markedsføre det før produktet samsvarer med kravene.

Artikkel 9 Saker der produsentenes forpliktelser er relevant for importører og distributører gjelder de tilfeller der importører og distributører markedsfører et produkt under eget navn eller besørger at produktet samsvarer med kravene i direktivet – de skal da i juridisk forstand også regnes som produsenter.

Artikkel 10 Identifikasjon av økonomiske operatører omhandler økonomiske operatørers plikt til å identifisere overfor myndighetene enhver økonomisk operatør som har levert dem et produkt, og enhver økonomisk operatør de selv har levert et produkt til.

Artikkel 11 Tjenesteyteres forpliktelser er knyttet til deres utforming av, og formidling av tjenester slik at disse tilfredsstill kravene i direktivet. De skal dokumentere hvordan kravene til tjenester i direktivet er oppfylt, og sørge for at tjenestene de leverer endres for eventuelle tjenesteytelser som ikke er i samsvar med kravene i direktivet.

Artikkel 12 Grunnleggende endringer og uforholdsmessig byrde spesifiserer at tilgjengelighetskravene i Artikkel 3 gjelder i den grad de ikke medfører en betydelig endring i et produkts eller en tjenestes egenskaper. De skal heller ikke medføre en uforholdsmessig økonomisk byrde for de økonomiske operatørene. For å bedømme om det foreligger en uforholdsmessig byrde skal man ta følgende i betraktning: de økonomiske operatørenes størrelse, ressurser og særart; de estimerte kostnader og gevinster for de økonomiske operatørene i forhold til gevinst for personer med funksjonsnedsettelse, mht. hyppighet og varighet av bruken av angjeldende produkt eller tjeneste. Dersom finansieringen av produktet eller tjenesten kommer fra andre kilder – offentlige eller private – enn operatøren selv, foreligger det ikke en uforholdsmessig byrde. Det er den økonomiske operatøren som skal bedømme om overholdelse av direktivets krav medfører omfattende endring eller uforholdsmessig byrde. De skal notisere medlemstatens relevante myndigheter om dette, små operatører er ikke forpliktet til dette, men til å kunne dokumentere på oppfordring.

Kapittel IV Harmoniserte standarder, felles tekniske spesifikasjoner og konformitet av produkter og tjenester tar opp følgende:

Artikkel 13 Forutsetning om samsvar omhandler produkter og tjenester som er i samsvar med harmoniserte standarder eller deler av slike, som er referert til i EF-Tidende, skal antas å være i overensstemmelse med tilgjengelighetskravene som er referert til i Artikkel 3, og som er angitt i disse standardene.

Artikkel 14 Felles tekniske spesifikasjoner tar opp de tilfeller der det ikke er offentliggjort referanse til harmoniserte standarder i EF-Tidende, og der det trenges mer detaljerte kriterier for tilgjengelighetskravene til produkter og tjenester av hensyn til harmonisering av markedet, I slike tilfeller kan Kommisjonen vedta implementering av lover som fastsetter felles tekniske spesifikasjoner (CTS) for de tilgjengelighetskravene som er anført i Anneks I til direktivet (se dette). Videre skal produkter og tjenester som er i samsvar med

CTS som er referert til over anses som å være i samsvar med de tilgjengelighetskravene som er anført i Artikkel 3.

Artikkel 15 EU erklæring om samsvar for produkter beskriver hvordan slike erklæringer skal angi at tilgjengelighetskravene i Artikkel 3 er oppfylt. Dersom det i henhold til Artikkel 12 er unntak, skal det anføres hvilke tilgjengelighetskrav det er gjort unntak for. Anneks III spesifiserer malen som slike erklæringer skal følge, og de skal inneholde de elementer som er angitt i Anneks II til direktivet og jevnlig oppdateres. Erklæringene skal oversettes til det nasjonale språket i medlemslandet. En enkelt erklæring skal gjelde dersom produktet eller tjenesten er berørt av flere EU rettsakter. Når en slik erklæring er avgitt er produsenten ansvarlig for at produktet er i samsvar med kravene.

Artikkel 16 Generelle prinsipper for CE merking av produkter angir at CE merkingen skal følge de generelle prinsippene i Artikkel 30 i Forordning (EC) No 765/2008.

Kapittel V Markedsovervåking, samsvar og felles sikkerhetsprosedyre omhandler:

Artikkel 17 Markedsovervåking av produkter viser til gjeldende regler i Forordning (EC) No 765/2008.

Medlemslandene har ansvar for at forbrukerne har tilgang til informasjon om hvordan økonomiske operatører overholder kravene i direktivet, og skal på oppfordring få denne informasjonen i et tilgjengelig format.

Artikkel 18 Oppfylging av krav til tjenester krever at medlemslandene skal innføre, gjennomføre og periodevis oppdatere gode tilfredsstillende prosedyrer for å kontrollere at tjenester overholder kravene i direktivet, vurdere eventuelle unntak, følge opp klager og rapporter om manglende overholdelse av tilgjengelighetskravene etter Artikkel 3, samt verifisere at de økonomiske operatørene har gjort nødvendige tiltak for å overholde kravene. Medlemsstatene skal opprette organ for markedsovervåking og sørge for at publikum er informert om hvilke myndigheter som er ansvarlig for å utføre oppgavene. Disse skal på oppfordring formidle informasjon i et tilgjengelig format.

Artikkel 19 Prosedyre for behandling av produkter som utgjør en tilgjengelighetsrisiko på nasjonalt nivå tar opp oppgavene til markedsovervåkende nasjonale organer når det foreligger mistanke om at et produkt utgjør en risiko relatert til de krav som går frem av dette direktivet. Dersom myndighetene finner at produktet ikke tilfredsstillter kravene i direktivet skal relevante økonomiske operatører foreta tiltak for å bringe produktet i samsvar med direktivets krav. Dersom manglende samsvar ikke er avgrenset til ett land, skal Kommisjonen informeres om evalueringen og de økonomiske operatørene er ansvarlig for å gjennomføre tiltak i alle berørte land for å bringe produktet i samsvar med kravet. Dersom operatøren ikke gjennomfører slike tiltak innen fristen skal myndighetene sørge for at produktet ikke har tilgang på det nasjonale marked.

Artikkel 20 Felles sikkerhetsprosedyre på EU nivå krever at dersom det reises spørsmål om et nasjonalt tiltak eller dersom nasjonale tiltak strider med EU lovgivningen, skal Kommisjonen inngå i dialog med medlemslandet og den eller de relevante økonomiske operatørene i saken. Dersom medlemslandets tiltak godkjennes, skal også andre berørte medlemsland foreta tilsvarende tiltak.

Kapittel VI Tilgjengelighetskrav i annen EU lovgivning omhandler:

Artikkel 21 Anvendelse av tilgjengelighets krav i annen EU lovgivning omhandler tilgjengelighetskrav oppført i Anneks I i direktivet, dette omfatter bl.a. EU direktivene om offentlige anskaffelser og om tildeling av konsesjoner. Det omfatter også forberedelse og gjennomføring av programmer under bl.a. EUs sosialfond og strukturfond, ved anbudsprosesser for passasjertransporttjenester på tog og vei samt infrastruktur knyttet til transport.

Artikkel 22 Uforholdsmessig byrde tar opp krav til tilgjengelighet som utgjør en uforholdsmessig byrde for de myndighetene som skal oppfylle målene om tilgjengelighet. I den sammenheng skal man bedømme størrelsen, ressursene og typen myndighet det gjelder; beregnede kostnader og gevinster for de angjeldende myndighetene og for personer med funksjonsnedsettelse, herunder hvor ofte og i hvilket omfang angjeldende produkt eller tjenester brukes i. Bedømmelsen av uforholdsmessig byrde skal utføres de berørte kompetente myndigheter og avgjørelse skal meddeles Kommisjonen.

Artikkel 23 Felles tekniske spesifikasjoner for annen EU lovgivning sier at samsvar med CTS vedtatt i henhold til Artikkel 14 eller deler av denne skal overensstemme med Artikkel 21.

Kapittel VII Gjennomføringsmyndighet og endelige bestemmelser tar opp:

Artikkel 24 Komiteprosedyre tar opp at Kommisjonen skal ha assistanse av en komite i henhold til Forordning (EU) No 182/2011.

Artikkel 25 Gjennomføring krever at medlemslandene skal sikre at tilstrekkelige og effektive midler er tilgjengelige for å sikre at direktivet overholdes. Dette skal omfatte muligheter for at forbrukere skal kunne ta opp saker under nasjonal lovgivning for retten eller overfor relevante nasjonale myndigheter for å sikre at nasjonal lovgivning som gjennomfører dette direktivet følges; og at det legges til rette for at offentlige eller private virksomheter og organisasjoner som har en legitim interesse skal kunne ta opp saker for retten eller kompetent myndighet for å sikre at kravene i direktivet overholdes.

Artikkel 26 Sanksjoner skal fastsettes av medlemslandene når det gjelder brudd på bestemmelsene i direktivet og sørge for at sanksjoner blir gjennomført. Reglene for sanksjoner skal meddeles Kommisjonen og skal være i henhold til omfanget av manglende overholdelse og antall personer som blir berørt.

Artikkel 27 Transponering omhandler offentliggjøring av lover og reguleringer nasjonalt som gjelder gjennomføring av direktivet. Informasjonen skal meddeles Kommisjonen.

Artikkel 28 Rapportering og gjennomgang tar opp Kommisjonens plikt til å oversende rapport om gjennomføringen av direktivet fem år etter vedtaket av det, og deretter hvert femte år, til Europaparlamentet, Rådet, det Europeiske Økonomiske og Sosiale Råd og Regionkomiteen. Rapporten skal ta opp utviklingen når det gjelder universell utforming av produkter og tjenester i lys av sosial, økonomisk og teknologisk utvikling på området, samt vurdere om det er nødvendig å revidere direktivet. Medlemslandene skal formidle tilsvarende nasjonal informasjon til Kommisjonen som underlag for dennes rapport.

Artikkel 29 Dato for innføring er den 20. dag etter at direktivet er publisert i EF-Tidende.

Artikkel 30 fastsetter at direktivet retter seg mot medlemslandene.

Som vedlegg til direktivet er maler for rapportering osv. som angitt i artiklene.

Direktivets bruk av termen «accessibility»?

Det som imidlertid er noe uklart er hva som ligger i direktivets «tilgjengelighetsbegrep» - Hvem omfatter det?

I direktivets preambel (fortale) pkt. 25 heter det at:

Accessibility should be achieved by the removal and prevention of barriers, preferably through a universal design or «design for all» approach. Accessibility should not exclude the provision of reasonable accommodation when requested by national or Union law.

Terminologisk er dette noe diffust i norsk sammenheng etter som tilgjengelighet og tilrettelegging i vårt språk regnes som tiltak som er spesielt rettet mot personer med nedsatt funksjonsevne, mens universell utforming er til gode for alle. Kommisjonen anbefaler videre at man bruker en «universell utformingstilnærming» for å

oppnå tilgjengelighet.

En annen potensiell problemstilling er punktets annet ledd som sier at tilgjengelighets(krav) ikke skal utelukke nasjonale eller EU-lovmessige krav om rimelig grad av tilrettelegging. Rimelig tilrettelegging gjelder spesielt der tilgjengelighet/universell utforming for noen kan utgjøre en uforholdsmessig byrde, man kan konkludere med at det her legges opp til skjønnsmessige vurderinger på nasjonalt, regionalt og lokalt nivå når direktivet skal følges.

Direktivet definerer universell utforming i Artikkel 2 Definitions:

«universal design» referred to also as «design for all» means the design of products, environments, programmes and services to be used by all people, to the greatest extent possible, without the need for adaptation or specialised design; «universal design» does not exclude assistive devices for particular groups of persons with functional limitations, including persons with disabilities where this is needed;

Dette er den tilsvarende definisjonen som brukes i FN konvensjonen om rettigheter for personer med nedsatt funksjonsevne.

En utfordring ligger i hvilke grupper tilgjengelighet i direktivets forstand skal omfatte – personer med fysiske, sensoriske, mentale og intellektuelle funksjonsnedsettelse? Det vil i så fall bety, som det er påpekt bl.a. av European Association of Service Providers For Persons with Disabilities (EASPD), at vi snakker om teknisk tilgjengelighet (fysisk adgang til bygninger, transportmidler osv.), men også personlig assistanse (hjelpere, veiledere), spesielt for de med omfattende funksjonsnedsettelse eller alvorlige intellektuelle funksjonsnedsettelse. En annen kritikk er at det legges opp til (for) stor fleksibilitet når det gjelder medlemslandenes implementering av direktivet, som er et komplekst dokument og dermed kan føre til nye ulikheter i nasjonal og regional gjennomføring.

Plikter som følger av direktivet

EØS landene skal gjennomføre bestemmelsene i direktivet, men kan gjennomføre disse på ulike måter nasjonalt, så lenge man ikke går under de minstekravene som stilles. Direktivet stiller krav til ulike aktører når det gjelder forpliktelser i forbindelse med universell utforming:

- produsenter skal sikre at produktene deres er utformet og produsert i henhold til tilgjengelighetskravene som er stilt i Artikkel 3. Dette gjelder også autoriserte representanter for produsentene (Artikkel 6).

Produsenter skal avgi egenerklæring om at produktene samsvarer med tilgjengelighetskravene, og sørge for CE merking. Dette innebærer at det dermed innføres CE merking for utformede produkter.

- Importører
- Distributører/forhandlere
- Tjenesteytere

Interesseorganisasjonenes foreløpige respons

European Disability Forum (EDF) har utgitt en foreløpig uttalelse om direktivforslaget. De har følgende kommentar til de enkelte deler av direktivet:

- Omfang: Dette mener EDF bør utvides til å dekke alle områder der det er fragmentering i markedet, f.eks. bygninger som er relatert til formidling av produkter og tjenester. Begrensningene som er gitt i direktivet kan føre til at bare deler av en tjeneste er tilgjengelig for andre, og noen ikke slik at tjenesten som helhet blir utilgjengelig.
- Definisjoner og krav til tilgjengelighet: EDF ønsker klare definisjoner av alle nøkkeltermer for å unngå

problemer i gjennomføringen av direktivet. De viser til eksempler på uklarheter.

- Merking: EDF ønsker at merking av tilgjengelige produkter og tjenester er adekvate til å sikre at personer med funksjonsnedsettelse kan gjenkjenne produktene og tjenestene på en enkel måte. Det er foreslått CE merking, men slik merking avspeiler mange forskjellige kriterier som ikke er relatert til universell utforming – hvordan skal en kunde vite om CE merket gjelder dette? CE merking gjelder heller ikke for tjenester – derfor mener EDF at krav om merking ikke er dekket tilfredsstillende av direktivet.
- Uforholdsmessig byrde: Dette mener EDF at ikke er klargjort tilstrekkelig til ikke å brukes til å unngå å lage universelt utformede produkter og tjenester. Direktivteksten klargjør ikke hvilke parametere som skal brukes til rettfærdiggjøre uforholdsmessigbyrde. Det vil derfor være risiko for at bestemmelsen brukes for å unngå kravene, uten en skikkelig analyse.
- Gjennomføring: EDF mener dette vil spille en nøkkelrolle for direktivets fremtidige suksess. Dette krever en tilgjengelig lavterskels klagemekanisme og et passende sanksjonssystem. Direktivet må identifisere klarere hvilke organer som skal stå for gjennomføringen av kravene.
- Transponeringstidspunkt: Dette mener EDF må følge produktenes livssyklus på en progressiv måte – seks års perioden som er foreslått er for lang for produkter med kort livssyklus, som smarttelefoner. For bygninger etc. vil transponeringsperioden naturlig være lenger.

Gjennomføring i nasjonal lovgivning

Når Kommisjonen, som i dette tilfelle har utarbeidet et nytt forslag, sendes dette parallelt til Rådet og Europaparlamentet. Denne prosedyren, kalt den alminnelige lovgivningsprosedyren, er oppdelt i tre faser: første behandling, andre behandling (også kalt lesninger) og forlikfasen. Prosedyren kan avsluttes i førstebehandling dersom det oppnår enighet om det. (Denne prosedyren er også kjent som medbestemmelsesprosedyren, som gir Europaparlamentet likeverdig medbestemmelsesrett som Rådet). Når Rådet og Europaparlamentet er enige, er forslaget vedtatt. (Dersom de ikke blir enige går forslaget til forlikskomiteen, dersom det ikke oppnås forlik vil forslaget sendes tilbake til Kommisjonen). Det store flertall av rettsakter i EU er imidlertid utfyllende regelverk. Disse vedtas ikke av Europaparlamentet og Rådet, men av Kommisjonen.

Når det gjelder innlemmelse av EØS-regelverk, må EØS-komiteen først fatte en beslutning om å innlemme nye EU-rettsakter i EØS-avtalen, før de kan gjennomføres i norsk rett gjennom lov- eller forskriftsvedtak. De fleste av rettsaktene kan gjennomføres av regjering og forvaltning. Rettsakter som medfører lovendring, økonomiske forpliktelser eller anses som en sak av særlig viktighet, må legges frem for Stortinget. På grunn av prinsippet om enhetlig utvikling av regelverket i EØS, skal en EU-rettsakt i utgangspunktet være gjennomført og tre i kraft samtidig i hele EØS. Det har imidlertid tidligere skjedd forsinkelser i gjennomføringen av rettsakter – for eksempel direktiv mot diskriminering i arbeidslivet – som har ført til at EFTA landene vedtok direktivene senere enn EU landene. Det har også hendt at kun ett EFTA land vedtok et direktiv. (Kilde: Norges delegasjon til EU).

Reisekjeden.no er utviklet og oppdateres av

SAMFERDELSDEPARTEMENTET